

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Pervana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68715)

730
P R O V I N C I A
P E R V A N A.

RIBVTA EST in Colle-
gia sex, tres Sedes, quartu-
or Missiones. In his omnibus
locis socij centum octogin-
ta septem. Scribuntur res an-
ni prioris.

COLLEGIVM LIMENSE.

V T P A V C A prius de studiis litterarum:
Theologiae schola frequens. Philosophiae
curriculum inceptum. vtriusque specimen da-
tum magna doctorum approbatione, Episco-
pi praecipue Cuschenfis, qui non solum inter-
fuit, sed quae eius est benignitas, atque erga
nos benevolentia, disputavit: vtramque etiam
ostendit assidue, cum huic Collegio, & Cusché-
si, quae fuerunt opus ex sua re familiari dedit.
Coepit vnus e magistris, principio, octauo quo-
que die, modo vnum, modo alterum carce-
rem inuisere, & vinctis afferre cibum, quem di-
scipuli suggerebant. videbatur ea res multis
cito finem habitura: sed Deo adiuuante, ad-
huc perseverat magno bono custodiarum: et
discipulorum parentes tale officium probant.
quin et locupletes viri duo, pacti sunt annum
inte-

integrum alternis vicibus esui necessaria mis-
suros. inuenti etiam, qui submitterent inter-
ea aliquid, vt esset saxe, vnde vtrique carceri
suppeditaretur. Initium conuiuij semper a ser-
mone pio: mox fere triginta confidentibus,
magister ac discipuli ad mensam ministrabāt.
admiranda res magis hoc anno, quo est fame
laboratum: tanta enim rerum omnium inopia
erat, vt aliqui per vrbem oberrarent, more ca-
num, circumrodentes ossa, quæ proiecta inue-
nissent. auditæ interea cōfessiones victorum:
vocantur enim nostri, qui supremam opem ca-
pitalibus ferant. et accidit interdum, vt opera
constet, elutus salutari aqua in carcere Aethi-
ops iam iamque ad supplicium producendus.
alter, dum ageretur, venenato spiritu voces
euomebat, quæ animos polluerent audien-
tium: sed dum per scalas trahitur, vt fiat su-
blimis, Deo adspirante, & admonente nostro
qui aderat, mutauit mentem, plenaque dolo-
ris confessione peccatorum fecit veræ pœni-
tentia fidei. Sermones in foro maximo, sin-
gulis hebdomadis, sexta feria, primo vespere
frequentissimi fuere. Primam e scholis con-
ueniunt pueri in ædem nostram, vbi docen-
tur summa capita Christianæ legis: inde cum
æqualibus in forum procedunt. Diebus Do-
minicis, ante exortum solis, Aethiopibus ac
seruitijs, virilis ac muliebris sexus, habetur
concio, nostro in templo: quo etiam alij con-
fluere

fluere

fluere solent. at vbi in vesperam inclinat dies, aliqui certa in loca se conferunt, quæ celebrantur a magna Aethiopum turba, vino epulisque operantium lætitiæ: adhibent in tempore cohortationes pias pro captu gentis, & explicant initia religionis: ita coacti principio cœtus ad saltationem cantumque, cum sacris precationibus, quas Rosarijs exigunt poplitibus in terra positis, mutantur. Hæc inter, Indi quoque excitantur sermonibus sacris. Sancti Martini Collegium (hoc nouum esse oportet, neque enim antea, quod sciam, quicquam de eo proditum est) vbi duo versantur e nostris; quotidie discipulorum numero augetur. Sodalitas conceptæ Virgini sacra, sollemnem diem, quo aggregatam se ad Romanam intellexit, per celebri cultu egit. caput vnum ex vndecim millibus, quæ virginitatis laudem martyrij palma cumularunt, collocatum in sacello. octo dies continenter festi fuere. octauo data præmia illis, penes quos summam esse ingenij atque eruditionis iudicium erat. omnia conclusit dialogus pius. Diebus festis inuisitur portus: duabus hinc leucis distat: matutinae habentur conciones in templo: sub vesperam in foro Aethiopes, & remigum greges in triremibus edocentur. Alias quoque in terras de more excurritur. Sed communia referre non est operæ pretium. Inuenti quibusdam in oppidis multi, qui plures iam annos sacer-

dote

dote caruerant. reperta anicula ex Indorum gente, centesimum annum egressa, quæ admonitu & auctoritate sacerdotis nostri, opportune expiatam criminibus animam postero die reddidit Deo. idem alteri accidit natu grandiori: quæ ut nutu peccata patefecit (iam enim defecta erat auribus ac lingua) mortem cum confessione coniunxit.

COLLEGIUM CUSCHENSE.

CUSCHVM Lima distat leucis centum triginta. sita vrbs est loco optimo. Ingez olim regis sedes, & caput regni. magna Indorum frequentia, ea nostris seges laborû: sunt enim viginti quattuor. Post pestilentie tempestate m, & quæ in ijs regionibus aduersa, mira & temporum & rerum serenitas consecuta est. effloruerunt litterarum studia, & addiscentium cœtus, ut addito fuerit opus altero Humanitatis magistro. Dedimus etiam nos ad docendum communem Indorum linguam rogatu Episcopi, eam promouentis adeo, ut neget a se initiarum iri, quem non constiterit accedere ad eã classem. eius autem erga nos, ut in Limensi attigimus, larga liberalitas est, magna que propensio voluntatis. permisit nostris in vniuersa dicecesi sacramentorum administrationem. multa etiam dedit ad sustentationem Collegij, & ad templi ornatum. inter cetera

cetera, conuestitum altare lamina argentea, signis aspera a s'abre factis, in hoc tractu terrarum, sine yllo exemplo. Et quamquam in Hispanis opera posita, pacificatique inter illos sacerdotes duo, tertium iam annum discordes cum multorum offensa, maior tamen in salute Indorum labor impensus, qui multitudine superant. Generales cōfessiones, praeipue ab ijs, quibus numquam seruatae leges rite confitendi, extitere multae, maximam partem a Comarcana prouincia profectis. Ethnici quidam Indi, quibus Eunuchorum nomen, triginta leucis Cuscho procul, certos homines ad nos legarunt decem, orantes aliquos mitti, a quibus erudiantur ad fidem. ea dum legatio tenet, legatorum vnus agrotauit, breuique instructus ac baptizatus, postero die calum sibi, Dei concessu, feliciter emeratus, obdormijt. Ex hoc enim Collegio variae expeditiones fiunt, binorum mensium ternorūue, pro ut requirit natura hominum, aut necessitas locorum. De vna tantum aliquid ponam, vt coniectura de reliquis fiat. Aimarū gens vertices montium et abrupta insedit, delecto loco, vbi ab hostibus tuti essent. ingenio non hebeti, sed ad res quaslibet perdiscendas apto: ceterum, spiritualis opis maxime indiga: ea potissimum de causa, quod abusa est peste, superiore anno immissa ad pietatē excitandam: et, quod vti remedium dabatur, peruer-

peruersitas hominum exitium fecit. nempe, cum in indigenas tantum sæuiret morbus, Hispanis intactis qui inter eos versabantur, vt proximis annis adnotauimus Collegio Limesi: persuasit illis dæmon (credula enim est plerumque calamitas: & gens ipsa leuis natura, nec alte iactis in religione fundamentis) Hispanorum, Indorumque Deum non eundem esse. quippe Indi affliguntur irato Deo suo, quem deserere ausi: Hispani incolumes, ab eo non discedentes, quem coluere parentes auique. summa illuc pertinebat, vt Indi ad sacrilegos veterum cultus reuerterentur, antiquo numini propitiando. adiuuabat errorem vatum improbitas, qui falsiloquis dictis infatuare populos nitebantur, et reuocare ad superstitiones impias desertas, vt eos emungerent argento. impudentius eorum mendacium erat, qui Pestem vidisse aiebant atroci vultu comminantem omnibus exitium supremum, nisi auro et muneribus placaretur. mentiebantur alij a se visum Ingam (de quo nos multa quinquennio ante, in Sede Iuliensi) furentem contumelia, simulque admonentem, ex ipsius voluntate tantum malum populis inuentum, vt resipiscant. iactabantur vulgo hæc, & alia monstra, postquam mentiendi pretium erat: quibus Indi cum fidem haberent, non solum ad pristina sacrificia donaque rediere (vatum hic erat quæstus.) sed adducti etiam, nihil

nihil vt haberent domi, quod Hispaniense esset. non accedere ad rem diuinam, nisi specie officij: in templo non venerari Crucem: cum sacrosancta attolleretur hostia, non nisi laua pectus percutere. neque his finibus vesania fletit. Cruces, imagines, candelas sacras, Rosaria, galeros quinetiam, & calceos, aliamque vestem, quibus ipsi utebantur ad Hispanorū similitudinem, domo eijcere, quo quasi lustraretur, & purgator esset. Difficile est tenere incitatum vulgus, vt in præcepti, vbi semel labi cœpit. quod hominum fuit, nemine excepto, oppidum vnum vacuum fecit, dum se ad varia mactandum animantia, in montem effundunt. vbi desæuijt tempestas impietatis, reperti arietes (eius figuræ quam proximis annalibus descripsimus Sede Iuliensi extrema) omnino quadringenti, sepositi ab illis, velutique eximij & sacri habiti, vt mactarentur in monte, quem antiqui diuinis honoribus venerabantur: hi postea arietes in vsus pios conuersi sunt. Igitur, dum feruet scelus execrandum, conspiciantur forte anum, quæ ad sua negotia ibat, a laniena non procul. exclamat repente sacrificulus, Ite in vetulam turbatricem sacri. sine huius cade nulla litatio est. dicto citius, mulier lapidibus obruitur, et cum homicidio sacrificium perpetratur. Ceterum, sexto septimoue post die, infontis cadauer illatum in oppidum est, recentibus

bus adhuc vulneribus, sine vlla graueolentia, vt Hispani testantur. Alibi etiam, ex antiquo ritu, huiusmodi impietates susceptæ. ferunt quodam in oppido hariolum stetisse vestitu patrio, qui se, ipsam esse Pestem asimularet, effundentem voces, quasi ex quodam numine, supra humanas: dexteram porrigebat populo osculandam, cum aurum interea argentumque promiscue offerrent procumbentes, ac religiose adeuntes. hoc dum facit, in confusa turba Indus rudis ac simplex, Gratia tibi IESV Christe (lingua fortasse præcurrerat mentem) quia dicere exorsus, tamquam profanus a sacro cœtu exturbatus est: et consonante clamore, variaque contumelia, facessere iussus. adnotatum est, quibus in locis superstitione magis imperauit animis mortalium, inibi, peste dominante, plura corpora absorpta. Hic erat Aimarum status in nostrorum aduentu: ij sacerdotes duo fuerunt: qui & secum Indos quattuor cæcos adduxerant egregie institutos, auxilio gentis. Diei ratio sic erat distributa. primo mane fiebat sacrum: æris tinnitu circum oppidum conuocabatur populus in templum: dein adhibebatur concio opportuna. tum viri ab vno, mulieres ab altero audiebantur. cæci interea interpretabantur Christianam doctrinam. a prandio idem opus producebatur ad noctem. postrema clausula diurni laboris altera concio erat.

Ter singulis hebdomadis inibatur diuerberatio corporum, index pœnitentiæ. E populi corruptoribus immanitatem sceleris detestati duo, et ad eam se amentiam adductos prædaram cupidine confessi publice sunt. ea res magnum momentum habuit ad imperitiores animos in religione continendos. idem exemplū secuti alij eiusdem sceleris auctores. expeditio hæc vtilissima fuit: quod si maioris operæ est recipere prouinciam, quam primo parare, etiam difficillima. nonem in ea positi menses: dono data Rosaria, icuncula, globulique piacularæ, pro captu accipientium. et quoniam confessiones fere omnes generales fuere, intravitque homines pudor, & gloria nominis Christiani, alia nunc ora, aliaque pectora conuentibus nostris, magna spes est, ope diuina, retenturos perseverantiam veræ religionis.

C O L L E G I V M P O T O S I N V M.

VLTRA Cuschense Collegium Potosinum est, leucis centum septuaginta. de Potosio non repetimus quæ proxime missa. fructus huius Collegij maximus concionibus debetur: efficax enim concionator, & acceptus. is auctor restituendi grandis æris alieni pluribus fuit: reddita quinum senumque aureorum millia. Verum hæc & alia, vt minora & communia, prætermittantur. multis sceleribus

ribus occursum. conuenit sacerdotem nostrum, mulier, cui cum diabolo vetus erat consuetudo: quinet eius admonitu multos a se interfectos Indos asseuerabat: et, ne simplicis mali causa esset, captata ebrietate illorum, vt de corpore simul animaque ageretur. causa mortis herba erat temporibus applicita, quã demon monstrasset, ea vi, vt interitum breui afferret. aduersus hostem auxilijs eam & consilijs præmuniit sacerdos: quæ cum exequitur, secundum flumen obuium diabolum habuit, specie canis, hæc horrifice latrantem. Siccine me deseris? et tot annorum consuetudinẽ pro nihilo habes? At mulier tætrum visum nõ sustinens, vt erat admonita, Cruce frontem obarmat, et IESVM Mariamque ingeminãs, efformatamque implexo vtroque indice Crucem super humeros extollẽs, terga vertit: mox & canis ipse conuertit viam, neque oculos mulieris, modo hac, modo illac flectentis itor, omnino liberat: donec tandem cum ingenti latratu abscessit. Sexta quaque feria mane, diebus Dominicis, et vesperi, concionibus Indi instruuntur: adulti aliquot suscepere baptismum: ex horum numero mulier fuit nonaginta annorum, quæ, vt has oras Hispani penetrarunt, et si magno natu, in solis agris desertisque delitescere optauit, donec, Deo miserante, resipuit: hæc & filiam secum adduxit maiorem annis quadraginta. Ceterum, de fru

Etibus Potosini Collegij, multa ad Patrem Pro-
 uincialem scripsit Pater Robertus Arnonius,
 e quibus pauca seligentur. ac primum. Quoad
 grassata est pestis, a se vno audita hominū fe-
 re quinque millia: de omni vita circiter quin-
 gentos. concubinas ablegarunt alij, vxores
 alij habere maluerunt. ita in rem bonumque
 multorum pestilentia fuit. labor non conte-
 mnēdus, aut paruus. cū luce persæpe egredie-
 bamur domo, nec regrediebamur nisi ad mul-
 tam noctem: ieiuni quidem, vti discesseramus,
 sed nihilo magis defatigati: tanto minus sa-
 tiati laborando. fructus enim apparens subin-
 de extinguebat laboris sensum, et in volupta-
 tem mutabat. At sacerdotes nostri, non con-
 tenti adhuc rebus effectis, dum alia faciunt,
 ad faciendum mox alia properabant. itaque
 sacerdos idem cū socio ad quinquaginta leu-
 cas, aut sexaginta, profectionem a moderato-
 re Collegij impetrauit. equū ducebant, phar-
 macis rebusque dulcibus conditisque ad ægro-
 tantium usus onustum: ita factum erat opus: ne-
 que enim vsquam maior, aut latior necessitas:
 in vijs montibusque misera strages cadaue-
 rum, dum ad remedium videlicet properant
 vitæ, morte interceptorum. in oppidis ma-
 gna ægrotorum vis, æque miseranda: quibus
 adiuuandis in necessitudine extrema Paro-
 chi non satis essent. quod si aliquorum suble-
 uabantur animi, derelinquebantur corpora,

ut fame perirent. igitur sacerdotis nostri hoc
 consilium fuit. quando non licebat dare ope-
 ram omnibus, ijs dabat, qui in grauiore peri-
 culo erāt. vrgebant tamen etiam valentes: et
 quasi distributis temporibus diurnæ horæ æ-
 grotorum essent propriæ, nocturnas sibi de-
 poscebant. quod si re postulante, vt sæpe, in
 aliud oppidum se conferret, multorum agmi-
 na sequebantur, vt nulla quies daretur. arde-
 bant enim omnes cupiditate incredibili facien-
 dæ confessionis. eam accenderat visum viri
 ægrotantis. Affirmabat visam sibi noctu mu-
 lierem eximia pulchritudine, in candenti ve-
 ste: prædixisse de aduentu sacerdotis auxilio
 multis ac solatio futuri: cum hoc, ad com-
 municandos sermones, non fore opus inter-
 prete, cum eorum linguam calleret: proinde
 eluerent apud illum conscientia labes, eiusq;
 consilio vterentur: ipsum quidem, hoc si fece-
 rit, non post multo conualiturum. ægroti so-
 mnium visumue cum vicina circum oppida
 fama vulgasset, expectatum faciebat sacerdo-
 tis aduentum: quem vbi aduenisse nuntiatum
 est, mira omnium lætitia, & clamor: promissum
 consolatorem, ac magistrum adesse, qui omni-
 bus opem ferret. igitur, cum populus pro con-
 cione edocetur, ita probata est concionantis
 lingua, vt dicerent, externum hominem ita in-
 telligenter & expedite loqui, non carere ad-
 miratione. visus deinde ille æger, & alloquio

firmatus: quinetiam, vt sibi dudum persuaserat, breui valetudinem recepit. Accidit aliud quiddam mulieri a nostris sacris alienæ, non minori annis quadraginta, e quibus iam sextum graui morbo laborabat. offerunt se iacenti uiri duo, admonētes tam diuturnæ ægrotationis causam esse, quod adhuc non esset Christiana. Culpam abste remoue: necessitatem Deo subtrahes ultionis. At illa. Immo vero ego Christiana sum ab ipsis natalibus, matre nimirum Christiana orta. Non satis est, aiunt illi, nisi baptizeris. tunc enim affirmabant restitutum valetudinē iri: alioqui viuam e lecto non surrecturam. marito narrauit mulier matrique, quæ audierat: eiusque rei illo in oppido celebris ac recens rumor erat, cum noster accessit. igitur, cum comperisset non dum renatam aquis salutaribus, instruxit, abluitque, et statim (vt intelligas vim miraculi) sana surrexit. Hæc res, celeriter perlata in remotiores etiam terras, exciuit multos, vt expeterent eius aduentum (ita enim ipsi loquebantur) gratia curationis. Incidit is, cum multa percurfat oppida, in agrum iam nulla spe valetudinis: hortatur, vt gerat animæ curam. at æger, vt ne verba secum faciat orat: quærenti causam, significatum est, summum eum beneficium esse. tanto maior incensus nostro ardor salutis ipsius. itaque aperte admonet confessionis. Trigesimus annus est, inquit ille, cum simula-
te sum

te sum apud alterum confessus: nunc id tem-
 pus est, vt ea simulatio sit omnino abiicienda.
 exploratum quippe habeo, Christianam reli-
 gionem vanam esse. ex hac occasione, multis
 vltro citroque iactatis, placuit diuinæ bonita-
 ti, illius menti veritatis lumen præferre. ergo
 confessus de omnibus criminibus vel a pueri-
 tia admissis, magno cum doloris sensu ac pro-
 fusa vi lacrimarum, paucis post diebus ad fe-
 liciozem, vt confidimus, vitam emigravit.

COLLEGIUM AREQUIPENSE.

LIMAM INTER et Arequipam centū
 sexaginta leucæ interijciuntur. mari ad-
 iacet Arequipa in Magallanicum fretum ob-
 uersa. cæli salubritas ac fertilitas terræ nulla
 maior in hoc tractu. quamquam terræ moti-
 bus obnoxia est. ager late exporrigitur: am-
 plus campus excursionibus nostrorum: etsi sa-
 tis domi habent quod agant, propter frequen-
 tes exterorum accursus. dant igitur assidue
 aures consentibus: quattuor enim cæcorum
 opera (eorum scilicet de quibus supra dictum
 est) vtuntur ad informandos homines ad fidē:
 ipsi quidem stant semper pro limine nostri tē-
 pli, hoc vnum agentes. Ad conciones, quæ Do-
 minicis omnibus post primum sacrum, ac ves-
 peri habentur, mira Indorum multitudo: ita
 creuit Quadragesima, vt quo audirentur ab

A a a † omni-

omnibus, extra ædem loco patentiore fuerint habendæ. Ex hoc Collegio extiterunt expeditiones duæ. ad Aimares, de qua multa protulimus in Cuschenfi Collegio, celebratior fuit.

COLLEGIUM PACENSE.

ALTERO nomine et Chuchiacense dicitur. Porro Cuschum inter, ac Potosium interiacet Chuchiacum, incolarum multitudine supra Peruanas vrbes abundans, sed indigens rerum sciëntia necessariorum ad salutem: cuius cupiditatem, etsi iniicere hominibus nostri conantur, Deus tamen, hoc exemplo quod iam notum est omnibus, excitauit. non erit opinor absurdum paucis afferre, narratu vtile alijs, non solum auditu iucundum. Vir quidam abiecto, vt genere, ita etiam animo, ita se in dæmonis familiaritatem intruserat, vt res magni operis fuerit & laboris in eo reuocando. dixit diabolum a se conspectum magna oris dignitate, ac proceritate corporis: circa eum cohortem regiam forma ac vestitu excellentem: ceterum, omnes ea serenitate frõtis, & hilaritate in aspectu, vt ceu tenebras Sol, fugarint intuenti pectoris nubem: miranti edixisse consultius esse talem eorum dominum venerari, quam Christum. neque aliter sibi persuasum esse. cum sacerdos instaret contra, & admoneret de diaboli illecebris, varijsque artibus nocendi: proinde ne se induci pateretur: Christum Iesum, vnum ac verum dominum

num agnosceret. respondebat ille, vt mēte captus. Numquā tam dicēs commode, mi pater; vt ex tua oratione meā animam in Christi fidē committam. Dein cū vrgeret noster tanto vehementius, vt efficax est Dei sermo, probabat quæ dicerentur: sed paulo post. Non reticebo quod res est, vbi te audio videor assentiri: sed cum ad me redeo, assensio illa scilicet elabitur. reuoluor ad diabolū: quem ipsum corā video intentantem matius, vt me quietum esse non sinat. anceps hæc pugna ac difficilis variavit diu: sed vicit tandem, is qui debuit: veritati mendacium cessit: et cui mens vagabatur, resipuit. Non ab re fuerit, vt præmonui, hæc breuis narratio.

CHITENSE COLLEGIUM.

CHITVM, regni caput, haud multo minor vrbs quam Lima, vnde abest leucis trecentis, Aequatoris lineæ ad perpendiculū subiacet: inter frigora caloresque temperata regio est: sed ita, vt frigora præualeant. terra enim edita, & montibus cincta perpetua niue damnatis. Iam quinque anni sunt, cum hic institutum Collegium est, & procedit in dies magis. Nunc quidem habet socios duodecim: sed & alij quinque ad hanc profectiōem se accingunt. Indi nostrorum amatissimi, sedata nempe tempestas, de qua proxime scripsimus: et ædificatum est templum: in quo sacellum sibi construxere Indi, suis materiam humeris conuectant-

uectantes, cum admiratione et gaudio ciuitatis. Quæ supersunt, vt cognoscas subtiliter hunc Collegij statum, ex annuis proximis, et ex ijs, quas scripsimus primas, peti possunt. nobis quidem ea reperere non necessarium videtur.

S E D E S I V L I E N S I S .

PROXIME TRADIDIMVS Iulien-
se oppidum, in quattuor tributum paroc-
cias, excoli a nostris. Nunc addendum est.
Bini sacerdotes singulas curant, quotidie ma-
ne e communi domicilio (templum maxi-
mum est) in suam quisque proficiscitur, sa-
cra præbiturus. diebus festis cohortatio ac-
cedit. at decliui iam Sole, Patres, suos agunt
greges ad ædem principem, ordine instru-
cto: et ad cunctos concio habetur. Ceteris
diebus, exacta qui sunt ætate, virili muliebri-
ue sexu, cum puellis nubilibus templū adeunt,
audituri primum sacrum: quo exacto, semi-
hora ponitur in Catechismo. nam pueri dili-
gentius quotidie in schola docentur. adiuuant
& nostri elemosyna, vsu iam recepto, multos:
quos capi hac veluti esca non inutile fuit. quā-
quam et a datis dramatis populari lingua, cū
dies celebriores agitarentur, extitit fructus.
non pauci enim vitam hac ratione emenda-
runt: vnus inter hos, qui Christianum se gere-
bat, cum expiante aqua non fuisset tinctus. Sue

tz excursions, Iulienſium ægrotationibus prohibita. ſed duo tamen, bidui, baptizarunt aliquos, a quinſ denis annis in vicenos: dilationis cauſam in paupertatem conferentes, cum quod darent Curionibus, nihil haberent. iam libèter veniebant ad noſtros, a quibus potius aliquid auferrent. Conuenit porro ad conuentionem & ad pœnitentiæ ſacramentum aduenarum magna multitudo. ex horum numero vnus annos natus quadraginta, numquam ſanctè confeſſus: iſ publice referebat (multa enim Deus permittit, quæ cum ſunt adiumento vni, ſunt alijs documento) hanc ſuæ emendationis cauſam fuiſſe. Die quadam agebam ſolus, cum repente ab omni ſenſu alienatus animus eſt: videbantur Angeli duo vrbes duas oſtendere: vnus incolæ ærumnoſiſſimi erant, alterius beatiffimi. proinde auerſari illam incepi, hanc auide expetere. ut me collegi, exiſtimaui mihi viſam obiectum, vt ſtatuerem vtrius ciuem me eſſe malle. nemo autem ſe miſerum eſſe exoptat. comprobauit factò ſententiam: nec vanâ fuiſſe ſpeciẽ mutatione vitæ apparuit.

SEDES PANAMANA, ET
Sancti Iacobi.

CONIUNGENDA ſunt in Panamana
Sede, quæ adnotauì biennio ante: ego repetere ſuperuacuum puto. Cines, hoc anno, ſum
mis

mis precibus efflagitarunt, qui Grammaticen doceret, ad informandam & continendam in officio iuventutem, alioqui lasciuientem urbano luxu. extruxerunt nobis domum accommodam e cedro (nam his locis domus lignear omnes) et sexcenorum aureorum vestigal annuum assignarunt. cōflata præterea cāpana bis cētum quinquaginta pondo, regia impēsa.

NEQVE HOC faciam, vt reponā, quæ de Sede sancti Iacobi alias dicta. Limam iuxta est, mœnibus non procul. duo hic e nostris versantur. rem vnam hoc anno Indis vtilem excogitarunt. Multi in vrbe, aut in suburbanis, vagam vitam persequebantur, et, quia certo carebant animarum moderatore, improbam. sæpe tentatum fuerat, vt in hoc coacti castellum, veluti in ordinem redigerentur: sed sine effectu. nunc tandem confecta res est. Prorex cum consilio virum castello præfecit magnæ auctoritatis, cui hoc curæ esset. obiectus etiam his initijs, vt assolet operibus pijs, nodus aliquis, & mora. sed hæc quoque, nostrorum animi magnitudo, patientiaue, fregit, aut superauit.

EXPEDITIONES.

DVAE sequuntur quasi stationes, in Tucumano, ad Sancti Iacobi, & ad Sanctæ Crucis in monte: vnde expeditiones sollemnes: difficles.

faciles illæ quidem, sed iucundæ, laborem fructu superante. Nunc vtroque nostris quini: aucto nimirum numero in Tucumano: vbi haftenus tres fuisse tantum ex annalibus superioribus liquet. Et vt vniuerse dicam aliquid, In Tucumano, Patris Alphonfi Barzanæ (de quo alias memorauimus) vicinam circum regionem: in expeditionibus ab Sancta Cruce, Patris Iacobi Samanegi, qui ad Itatinos: Patrisque Dionysij Velaſchij, qui ad Cianas (populorum nomina sunt) deſudauit industria. etſi Pater Iacobus Martinius, Pater Andreas Ortizius, ac demum frater Ioannes Sancius, licet ſeruarint domi, ne ipſi quidem otioſi fuerent. Triplex porro ſtudium, munusque ſtationum pariter, & expeditionum harum. primum, vt præparatæ gentes, vitali aqua animentur: tum vt propagentur connubiis Chriſtiano ritu: poſtremo, vt erigantur fortasſe labantes, et lapſi reſurgant. ita renaſcitur Chriſto ſoboles, ſucceſcitque cõſtanti valetudine. tria ad hoc intelligas reperta remedia ab auctore ſalutis, baptiſmum, matrimonium, pœnitentiam. quãquam & duorum præterea vſus plurimus eſt: Euchariſtiæ, ſupremæque inunctionis, hac tẽpeſtate, nimirum peſtilentia graſſante. Nunc quidem, numerum tãtum ab iis redditum qui ſunt in opere, duorum primorum munerum exacte ponemus, et quaſi ſub vno aſpectu, ne ſeparata confundant audientem, aut ſcribentis

ordi-

ordinem interrumpant: alia enim, & quaedam ex his fortasse, quæ clarioris indigent explanationis, suis locis commodius narrabuntur. A Barzana igitur baptizatos comperio, in Tucumana regione, sedecim supra centum, inter quos aliquot ætate extrema: in vrbe, Diaquitas, qui pacati sunt, plus quadraginta, et ex ijs aliquot Curacas: prioris anni promissum efflagitabant, vt dudum me scribere memini: a Samanego, Itatinos quadringentos viginti nouem: a Velaschio Cianas mille quadringentos quinquaginta quattuor: firma omnes ætate, ac ualentes: præter ægrotos viginti vnum, pueros quadringentos octoginta tres. quamquam in singulis puerorum numerus fere prætermisus. nec minus a Martinio, domo, vti diximus, non egresso, exceptis infantibus, baptizati nonagenti septuaginta. Iam, sollempnibus coniunxit nuptijs Samanegus septuagenos quaternos: lexcenos & septuagenos septenos Velaschius: Martinus quingenos: de Barzana nihil legi. At Velaschius exequitur prouinciam quæ sibi obtigit, paulo subtilius: et haud scio an res dumtaxat vnus anni. ita enim scribit. Hac Missione (nempe ad Cianas) baptizati adultis mille septingenti octoginta duo: pueri septingenti viginti vnus: copulati matrimonio milleni quadringeni viceniterni. Ergo hac communiter. Nunc quoniam Itatinorum, Diaquitarum, Cianum facta mentio est. sicui id
erit

erit curæ, de Itatinis consulat annuas proximas nostras : easdem de Diaquitis, expeditione Tucumana fere extrema. Ceterum Curacas in litteris quas scripsi primas, & superioribus proximis, sæpe nominavimus : et in primis quidem, excursionem ex Potosino, primores oppidorum. Nam de Cianibus, quorum (ni me fallit memoria) nunc primum auditum est nomen annuis nostris, separatim adiungetur. Diaquitz igitur Barzanam expectant: ea gens numerosissima est: eundem & populi, qui magna terrarum spatia implentes, Tacamaui vocantur. In Cordilleriam (ex Hispano vocabulo, ut olim admonui, oppida sunt sita in montium iugis, sancta Cruce non procul) Samanegus imminet: ea nunc significant quattuordecim esse, et pagis vicisue imperitare amplius octoginta. scribit idem Samanegus ab Itatinis admonitum, venisse eorum in provinciam, leucarum circiter triginta itinere, Indos cum parvulis, liberis, servitijque, plus quadringentos, petentes baptismum. Sunt et alia gentes, Luli: de quibus in Steco, annalibus primis: Varani (Varaos suspicor annalibus proximis dictos) Gorgotoqui, qui iam ignoti esse non possunt. Hæc fere informata Tucumana, & ab Sancta Cruce, expeditio est. ut paucitatem cognoscatis operarum a magnitudine operis. Nunc singula persequamur.

EXPEDITIO TVCVMANA.

TVCVMANAE naturam situmque regionis, mores & ingenium gentis, rettulimus annuis binis, quibus eadem materia. Nostrorum cura in Hispanos diuiditur, & in Indos, quorum magnam partem Christum accipere, pars maior hoc agit. Vrbs sancti Iacobi, nostrorum sedes, ac plurimorum, qui anguntur æstu conscientia, confitentium portus. Excursum ex ea, hoc anno, non ita sæpe, an quod pestilens? an parcendum fuit Patri Barzana iuxta ætate ac laboribus corpore affecto? quamquam virtutem animi, studiumque quã plurimos adiungendi Christo, non perdit. excurrit enim in montana aliquot castella & suburbanos vicos, augens numerum Christianorum, et nexus peccatorum soluens. is, cum erraret aliquãdo quodam in môte ignarus viæ, agrestem casam reperit, vbi pueri nonnulli: cum his, cum miscet sermonem, vnius parentẽ nondum accessisse ad Christum, & sustulisse liberos ex vxore fratris demortui cognoscit: mox ad eum cum adisset, erudit, Christianum fecit, & pellicem sex partus enixam (vt minimum eligeretur de malis) vxorem ducere permisit. non defuere uiri mulieresque, qui fluuium transmisere natando cupidine confessionis. interdum impositus ipse
in

in sedem, aut pheretrum potius tollentibus alijs pedes, alijs manus caputque, quasi efferretur quadrupes, aut mortuus. sic multa loca circumijit egregius venator animarum. impeditur cursum alias infirmitas corporis, alias concionandi necessitas diebus quadraginta ieiunij, in vrbe sancti Michaelis, quæ & ipsa pertinet ad Tucumanam ditionem.

EXPEDITIO AB SANCTA
Cruce.

QUI HIC SVNT e nostris, ita distributas habent partes, vt Varanis vnus, Gorgotoquis, ac Cianibus, vtrunque inuigilet bini: quod reliquum est vacui temporis vrbi impenditur. Confessionis labor suapte natura magnus, his terris intenditur, difficultate numerandi: vltra quinque (de Margita genere dicas) non computant. ceterum, quod excurrat, cum intelligi volunt, vbio, efferunt, siue vnum præterea excurrat, siue sexcenta: vnicam illam vocem ad omnem superantem numerum accommodant. excogitata tamen aliqua ratio est, necessitate exigente, huic incommodo subleuando. Die quolibet festo matutino vespertinoq; per vias publicas ducuntur Indi non sine specie ac pompa. iisdem temporibus ternarum spatjo horarum, quadraginta diebus ante Pascha, edocentur pro templi vestibulo.

Bbb a fra.

a fratre nostro Ioanne Sancio initiamenta Christiana. absolutum est templum, quod aedificari dudum admonui, speciosum & capax. nomen habet ab Archangelo Michael, qui ei patrocinium debet. dedicatum postridie Calendas Februarias, quo mater puritatis, cum grandi munere, ad templum quasi purganda accessit. hac in re, atque in alijs, multum nos sibi obligavit Prætor urbanus: de eximia cuius liberalitate, ac pietate posuimus proximis litteris, ad finem huius Provincia. is nunc Cucutum proficiscitur præfectus eius regimini: duobus vicinis, ut ipsius expleant absentis vicem, nostros diligentissime commendavit. Septuaginta accepere baptismum, ante Pascha sabbato proximo: e quibus Cordilleriani quattuor: mulier scilicet potens, cum filio, mater socrusque virorum nobilium, & alij præterea duo: qui omnes e suburbano rure huc ventitant quotidie tertium iam mensem, ut nouellæ quasi plantæ pijs sermonibus irrigentur: decreuit quinetiam matrona excellentis animi in patriam non reuerti, nisi cum eam audierit ex communi voto, accessisse ad Christianam fidem. Pater Andreas Ortizius (idem cognomen habebat alius, quem quinquennio ante in his locis ictum fulmine tradidimus, cui Christophoro nomē) scribit, quos cumque ipse, Pater Martinus, & Ioannes Sancio instituebant, fouebantque, Christo geni-

tos esse: nunc restare nimirum, vt nutriantur,
 & crescant. Idem Ortizius Christiane philoso-
 phatur, diuino prorsus consilio nostrorum ad-
 uentum in has oras, non multis ante annis
 præiuisse pestilentia, quo agnita veritate, plu-
 res ad cælum morte transmitterentur. exper-
 tum se ait in urbe, quâdo aduocabatur ad mo-
 ribundos, qua omnes pietate decesserint. vox
 enim vna, ac suprema plerisque, IESVS, erat.
 orabant alij dominos, vt coniungerent pre-
 ces: easque fundentes cum illis, anima deficie-
 bat. mirum dictu est, quanta spe omnes, &
 qua fiducia pleni diuinæ misericordiæ, quam
 libenter obibant. Audite piam simplicitatem
 virginis intra ætatis annum sextum decimū.
 hæc cum ter eodem in morbo scrupulose ani-
 mam confessione excussisset, præpropere vo-
 cata ad se dominæ dixit. Audiui, viam quæ
 ducit ad cælum arduam esse & angustā, pro-
 cliuem quæ ad Inferos, ac patentem. ego hic
 ante me cōspicor mulieres duas augustissima
 forma, etsi altera maiore dignitate oris, et vt
 secum eam, me inuitant. respondi, capiendum
 esse mihi consilium, nec ituram, nisi semita ar-
 cta. Hærens hic domina, & quid suaderet in-
 certa, Ortizium acciri iubet: is & rem il-
 lis, vti videbatur, difficilem explicauit, & vir-
 ginem consilio iuuit. Eadem cum fureret pe-
 stis, Cianibus suis, pater Velaschius, (quoniā
 sunt per oppida diuersa) vix satis potuisse om-

nibus fieri, sibi certe, nullum fere momentum temporis a labore vacuū fuisse, testatur: atque interea cibum, radices herbarum, poculum, lauacrum ipsum ægrotorum: sed vtriusque cōdimentum famem ac sitim. Nunc video locū, vt impleam promissum, et de Cianibus absol-uam. Cianum gens, Sandæ Crucis provincie contermina est, aut forte intra provincie fi-nes: diuersas inter se linguas, & multiplices habet: sed ita, vt omnes ab omnibus intelligan-tur: tanta est vis consuetudinis. hoc habet plus, quam ceteræ finitimæ gentes, quod in-tegram rationem tenent numerandi. annus di-uiditur in menses duodecim, quibus singulis præfident propriæ stellæ: has certis sacrificijs colunt, maxime eas, quæ in messe dominantur: has inuocare sibi videntur, et clamoribus in-conditis rogant, vt faueant, notant Lunæ lu-minum varietatem, et ipsius quattuor splēdo-ris formas: siue cum totum oppositum sidus Sol aduersus accendit, vt pernox luceat, pleno orbe: siue cum æqua portione diuisa est, vt decrescat, & matutina Solis lucem adiuet diei parte: siue cum repente deficiens, ut se curuauit in cornua, absconsa est in tenebris noctis: siue denique cum iisdē reparatis emer-git, & colligendo ignes rursus se innouat ad lucem, vt vespertinis dimidiata appareat. uo-lucrum cantus superstitiose obseruant: bubo-nis gemitus sic abominatus ac tristis, vt quo
in op-

in oppido exauditur, continuo egressi domo
fenes, tela habentes manibus, conuicium ei fa-
ciant, omnes mixto clamore, orantque vna
innocuum discessum. iuvenes interim ac mu-
lieres in penetralibus sedent, ne si lucem aspe-
xerint, importuna auis interitum canat. Tri-
genti sacrificia maxime sollemnia, diabolo
propitiando, eum scilicet metu venerantur,
vt nonnullis sæpe haud neget aspectum. ea pau-
cis memorabo. Si quando annus exaruit, ac
desiderio tempestiuorum e cælo imbrium, im-
moriuntur herbæ sitiētibus terris, ad elicien-
dam aquam sacrificulus omnem senectutem
concit, miraque volubilitate verborum virilē
sexum increpat, secedant in montem sacrum
illi genti patrum augurijs & prisca formidine.
tum imperat ieiunium, hoc est, salis, piperis,
cibique ad ignes cocti abstinentiam: ea illis ve-
tusta ratio ieiunandi: dein sequantur omnes
iubet: at ipse cælum clamore incendens, pre-
cibus fatigat astra, vt pluuiam demittant: ab
hac cærimonia repetentibus oppidum medi-
catam virgūcula potionem præbet: cuius vim
non sustinentes, vt imbecillo sunt capite, alie-
natis sensibus labuntur in somnum, confusis
imaginibus, quas excitati enuntiant alijs, et
inter se conferunt per vaniloquentiam. neque
hic stultitiæ finis. ex melle, maizio, aqua, alijs-
que rebus, quasi mullum conficiunt, iactantq;
in sublime clamore ingenti, veluti aspersuri

calum ac sidera, quæ subinde inuocantur. Po-
 stridie senem e primoribus ætate simul ac me-
 ritis venerandum in lecto collocant pulcher-
 rime strato: dein subiiciunt lentum ignem: ob-
 seruat sacrificulus, & erumpentem sudorem
 bibula excipiens spongia in vas cogit, & cum
 cruore anserino & expressa aqua ex certa ra-
 dice miscet. iterum irrorantur nubila eius
 aspersu: vt vicissim rumpantur ipsa, et largum
 imbrem effundant. accusant interea Solem fle-
 bili voce, auctorem videlicet siccitatis, & ino-
 piæ frugum, quod si in illos dies incidit pluuia,
 grates referuntur sideribus, & oblatam mer-
 cedem auarus sacerdos (si vera velit dicere)
 non sui laboris miratur. Est et aliud sacrifici-
 um, anniuersarium monumentum de dracone
 victoriæ maiorum, de qua leuia fabularum &
 ridicula narrantur. tunc puerum, qui cete-
 ros antecellat venustate & pulchritudine cor-
 poris, includunt cubiculo, ieiunandi necessita-
 te, donec cæsaries adolescat. dein harioli eum
 ac senes celebri pompa in ædes educunt pa-
 trui, aut alterius propinqua cognatione con-
 iuncti. hic anicularum agmina muliebri eiu-
 latione puerum lamentantur: atque omnis
 populi nobilitas cogitur: tum minutatim ton-
 dentes singuli eius capillum, coctum offerunt
 anserem, ad Viperalia: hoc etenim festi no-
 men. postridie vates omnem historiæ ordinem
 cdisserens prolixa narratione, populi memo-
 riam

riam ad superiorum temporum cogitationē
 excitat, & follemnes vt dies rite celebrent, ma-
 gna voce adhortatur. Secundum hæc, iuueni-
 bus, aprorum aliarumque ferarum agrestium
 venationem indicit: alios locum instruere et
 ornare monet: senioribus mandat, parent mu-
 fica instrumenta: quæ simul atque inflantur
 (nec longum tempus in medio) alij sese ad fu-
 randum effundūt: moris enim est, vt vbi festi-
 ua insonuerint organa, cuius clepere liceat,
 quodcumque in via offenderit, concessio furto.
 nec minus vicini inuitantur populi, vt venien-
 tes vario armorum genere festum diem con-
 celebrent. conueniunt cristati omnes, versu-
 coloribus auium plumis, psittacorum interlu-
 centibus, pulcherrimo distinctu: et ad musicū
 concentum, quasi lustretur exercitus, sese in
 armis ostendunt. sedet in sublimi solio puer,
 vultu ad grauitatem cōposito, coronatus: ia-
 culum manu vna, viuam altera viperam præ-
 fert: et, vt agnoscas diaboli lusus, sine noxa:
 mortuas multas circumdedit corpori: prope
 ipsum, hinc iacet magnus venationis nume-
 rus, assarumque anserum collatitiarum acer-
 uus: hinc vini vis ingens in prægrandibus va-
 sis. vt incescit miles conspicienda pompa, &
 aduētum celebrem fecit, ingressus ad puerum
 vinum sitienter exhaurit, eoque hilariter inū-
 datus viperam veneratur pleno pectore. dein
 vino rursus epulisque se ingurgitat. tres ipsi

dies ad hanc formam consumuntur. denique interfecta vipera imponitur ludicro finis. tum vero mulieres, quas illis diebus exire dono religio erat, egredientes tandem festo carmine victoriam canūt. Fama est hos ludos agitātibus conspici sæpe diabolum, ad celebrandas epulas, & renouandam quotannis festi celebritatem, ne vñquam intereat, exhortātem. Tertium sacrificiū (Feralia quis dixerit, aut Mortualia, ad antiquum ritum) pro mortuis fieri solet. confluunt noctu omnes augures, & quod est senum in oppido, pro se quisque, vinum, arcum, sagittas, affert. sed vini potissima cura. purgantur interea mortuorum sepulcra. dein augures stantes inchoant nāniam lugubrem, quam sedentes ceteri sequuntur: post paulo accurrunt ad vinum: quod iterum faciunt sapiusque, vt lugendi vires potando reficiant: diabolum simul implorāt, montes, lacusque: et contenta voce vita functos nominibus cient, inuitantes ad potum. post quæ, tumulos introspiciunt, num resurgant oculis experimētum capturi. postremo, vt se tandem intelligunt mortuis verba facere, redintegrato luctu domum reuertuntur. Hæ, atque aliæ sūt Cianum superstitiones: in quibus euellendis Patris Velaschij præcipuus labor: et iam, vt meminimus, conuertit aliquos: quos tantum nouæ vitæ gaudium incescit, vt vix mutati status fidem capiant. alicubi templa ædificarunt & domici
lia,

lia vsui nostrarum: fabrefactæ cruces præal-
tæ, & constitutæ multis locis: cum per crebre-
scit Patrem aliquo ire, extruuntur subiti ar-
cus, & vniuersa pubes obuiam se effundit: pars
etiam, composito agmine, doctrinam Christia-
nam canentes: & momento temporis, eius de
aduëtu fama in propinqua oppida perfertur:
nec mora, accurrunt viri primarij, testes lati-
tiz, ac nuntij rerum, quæ in suis oppidis ge-
runtur: certiores faciunt de numero agrorū
ac puerorum infantium, quibus opus baptis-
mo: aliaque admonent, vt filij redeuntem pa-
trem, cum aliquamdiu absuit. magis id mirum
in ea gente, quæ nulli cum pareat, ad hoc agē-
dum, non imperio dominorum, aut cupidine
cuiuspiam gratificandi, sed Dei aspirante numi-
ne, sua sponte impellitur. ceterum apud eos tā-
tum pondus nostrarum auctoritatis, vt in re-
bus, quibus agitur animæ salus, voluntatem
ipsorū se pro ratione sequi gloriantur. certe
in cultu corporis iam soluerunt morem maio-
rum, cum vestiti incedant. diuinæ prouiden-
tiæ signum in aliquibus apparuit, qui ab ipsa
statim ablutione, aut a peccatorum confessio-
ne salutari, animam dedere. Hæc de Cianibus:
Ictanorum Patri Samanego commissa pro-
ratio est. Eum porro hæc fere maxima coque-
bat cura, vt in novos iam Christianos sacra-
menti pœnitentiæ vsu inferret. prouinciam
videbatur sibi cepisse duram: intelligebatque,
ne

ne imbecilliores animi obruerentur, paulatim præceptum instillandum, non vno effundendum impetu, more torrentis præcipitantis. augebat difficultatem, quod eo sunt ingenio homines, vt sua quisque vitia quam occultissime tegat, aliena traducat: sibi nocere velit neminem, aliorum damnum nihili aestimet. in magna præterea inopia fere omnes. quamobrem vulgo improbi & famosi habentur. Itaque, ne offenderentur statim audito nomine confessionis, cautio quædam ac diligentia adhibenda erat. igitur, cum frequens inter eos esset, infantibus baptizandis, & adiuuandis ægrotis, pollicitus est pro concione, vt veniam a Deo consequerentur peccatorum, rationem expositurum. interiectis deinde aliquot diebus, de pœnitentia agere instituit: res tulit, vt sceleratissimi omnium et inconstantissimi disputationi interessent: Dei nimirum prouisu, vt hoc quoque, sicut et bonum opus omne, ipsius esse muneris documento esset. vix enim dicendi tæcerat finem, cum tantus omnium ardor sese aperiendi, vt accurrentes cuncti certatim fere opprimerent audientem: non sine causa rati, peccata confitentibus facilem apud Deum veniam et gratiam fore: vbi matura desit pœnitentia, remissionem criminum nullâ esse. et vulgatum est in his terris horribile prodigiû, affirmandæ sanctitati confessionis, quale alias in hoc genere numquam: quod multi adhuc
non

non auditum, sed cognitum ferunt: ut quo recentior res est, sit etiã certior, et esse possit omnibus exemplo. Ea autem gesta in hunc modum. Vir primarius puellam domi habebat annorum sedecim, quæ bello olim capta, Christianam religionem induerat; & Catharinæ nomen: hæc, quo magis ætate procedebat, liberioris erat ingenij, quam virginem deceret, ut etiã dominæ propter nimiam licentiã suspecta esset. cū obiurgaretur, negligebat, aut excusabat imperium naturæ. clam interea venerat in consuetudinẽ adolescentium prodiga corporis sui, & confessiones tamen impie frequentabat, mira arte flagitium occultans: siue ut falleret splēdidius, siue ut peccaret impunius. Calendis Sextilibus, cum cœpisset ægrõtare, sacerdotem accersit, suo more confessionem peragit; idest sacrilegio violat: quod non semel tantum, sed novies, quoad ægrotavit, similiter fecit: et semper discedentem suspendebat naso: tum conuersa ad conseruas. scilicet hoc mihi deerat, ut mea exponerem peccata. Quære tibi alias mōllioris temperaturæ, mi pater: Catharinæ non impones: est illi acetum in pectore. addebat alia, quæ aures castæ non ferrent. Admonita tandem dominæ, verbis castigauit intemperantiam linguæ: dein placatiore vultu ac sermone monet quãti sit facienda confessio: nec quicquam in ea esse reticendum: acerbissimis Inferorum pœnis

nis silentium lui. Hæc inter, grauiore dolore
 extimulatur iacens, & interclusa veluti ani-
 ma per lectum voluitur, vt remeavit spiritus,
 sacerdos reuocatur, interim domina. Dic so-
 des Catharina, ecquod scelus cõfiteri pudet?
 Non tacuit ægrota: quinetiam addidit, Adstat
 mihi ad læuam atra uir effigie, & confiteri ve-
 rat: neque enim res tanti facienda est, quam si
 resciscat Pater, in eius offensionem cadam:
 quamquam mulier ad dexteram (agnosco, ex
 similitudine imaginis, Mariam Magdalenen
 esse) vt fatear hortatur: atque ei obtempera-
 to. Post aliquanto ingresso sacerdoti aperit
 domina, quæ Catharina teneret occulta, ipsa
 met audiente. mox ad eam versa, Non ita se
 habent Catharina? respondit lingua Varana,
 cuius Pater sciens non erat. Hæc ego tibi ea
 mente non credidi, vt Patri proderentur. Ac-
 censa hinc magis omnium studia ad miseram
 dedocendam, admonendamque, vt profutura
 pœnitentiam, quam ineluctabilem perniciem
 mallet. sed tanto voluntas illius obstinator,
 & in pernegando affirmatior erat. nam etsi
 redire ad se videbatur interdum (haud dubie
 suafu boni Angeli) tamen continuo reuolue-
 batur in priorem amentiam: vt ne IESV qui-
 dem nomen edere vellet. cum Crucifixi ei spe-
 cies aliquando ostensa esset, Hic Christum re-
 spice propter salutem hominum sublatum in
 Crucem. Noui istud, inquit: sed quid tum po-
 stea?

stea? Ut ad eum te referas, & peccatorum veniam confessione petas. Satis iam dictum. vos nihil agitis. et iam ego alias res ago. Hæc impia effudit. Nec minus digressæ dominæ ad iocosa illa & ridicula sua, quæ æternos ei peperere gemitus, redit. Aliquot præterea dies in hac infania perseveravit: donec nocte quadam excitavit dominam & conseruas horribili voce. Do, inquit, pœnas grauissimas temeritatis toties confessionis. post hæc verba corpus frigore dirigit, vt putaretur extincta. ergo eum de sepelienda agitarent, post horam septimam redijt vox visusque, & ad eam domina, Num superesset aliquid, quod confiteri vellet? affirmanti adducitur toties iam irrisus, vt audiat postremum, sacerdos. iam labi videbatur spiritus, cum monent mulieres, Christi effigiem, candelamque consecratam manibus accipiat, et IESVM appellet. Quis iste est IESVS? excipit misera: ego eum non noui. de in assidens in extremo lectulo quasi cum alio loquebatur, quem nemo videbat: sed a grota altera quædam Inda in eodem valetudinario, veluti viso in horrorem perducta, rogare dominam institit, vt illinc auferretur, quod nigerimas quasdam & terribiles formas ferre non posset. Vt eiecit animam (nox erat) fœdum cadauer remansit tam tætri odoris, vt seponendum fuerit sub dio, ne inficeret domum. eodem tempore, mansuetus alioqui equus ac
pla-

placidus sic furere cœpit, vt calcibus arietaret in murum, & hac illacque pereursaret, vinctulis abruptis, auditi etiam canum latratus, et inquieti discursus. adolescens domina frater extra lectum brachio extractus. vna ex ancillis calce in humerum percussa, cuius plures ad dies mâserunt vestigia. additur aliud p̄ne incredibile. Cum componenda esset, solum se recepit, vt omnes mulieres territæ diffugerint. demum infelici cadauere in terram abdito, in famulam ingredi cupientem cubiculum vbi illa interierat, vas deiectum est de tabulato superiore. quin et maior oppidanorum pars conspexit vim magnam laterum regularumque magno fragore dispergi per ædes: id magis mirandum, quod in ea domo, ac ducenis circum passibus, nec lateres sunt, nec tegulæ vllæ, cum oppidum fere totum sit contactum scandulis e palma. Neque hoc satis. Domina coram, decemque alijs, aut duodecim mulieribus, semel, iterum, ac tertio raptata est pede altero (nec apparebat raptator) famula, quæ ad heram conseruæ impietates retulerat. secuta sunt et alia monstra. Nonis Octobribus, cum in cellam vestiariam iret ancilla, vt promeret vestem, videt Catharinam extollentem sese, vasi prensando. at ipsa cum clamore repente se proripit: ceterum vas in parietem coniectum, diffractum est quasi ingenti. cum domina strepitu excita intraret in
cel-

cellam, dimidiatus later magno impetu in murum impactus. Postridie, impressa in pagina Christi effigies de Cruce pendentis, apte applicata est glutine in pariete vestiarij, statimque cunctis inspectantibus euulsa, ac tres in partes conscissa est: vt omnes loco cesserint subita formidine. eodem die, cum in horro cœna esset, magna pars lateris decidit in lancem, et conturbauit mensam: simulque quadrimulus puer, Mater, mater, exclamat, strangulor a Catharina: sed cum sacra lipsanoteca inserta esset in collum, cessauit quassatio & metus. tandem domina, vt liberaret se tam assiduis terroribus, diuertit ad consobrinam, relictis aliquot ancillis, quæ custodirent domum. tertio post die, harum vna, cum ingreditur penariam cellam, audit uocem Catharinæ vocantis: horruit mulier auditu, et ostium repete adduxit: exaudierunt & vocem ter nominatim illam vocantis, quæ remanserant in aula: proin hortantur, se Deo commendans quærat, numquid velit. igitur accendit candelam sacram, secumque adducens duas, quæ videbatur mirus pauidæ, in cellam: tum ingrediēti vmbra mortuæ. Tu sola huc ades, & candelam projice quæ mihi noxia est. Aspicit Catharinam mulier, vt postea rettulit, e cuius singulis artubus erumpebant ignium globi, cum feciditate odoris intolerandi: caput & pedes ardebant viuacibus flammis: corpus nudum erat: doctanti

rali fere fascia cingebatur ad talos vsque deducta. Pœnam æstimares impuræ libidinis. hoc aspectu contremuit. At misera, pabulum ignis. Accede propius: quid metuis? iã te quoties vocauit? respondit ancilla non dum timore posito, IESV bone, quis non horreat te cõspecta? Hæc inter, puerum cernit ex alto delabi candida veste: qui accedens ad trepidam ac trementem toto corpore. Non metus: bono animo esto. conspuita hoc monstrum: tum audi quid dicat, mox alijs narratura: ceterũ, simul hinc exieris, animam cõfessione expurga. Fecit mulier, quod iusserat puer. Angelum existimabat esse. Tum Catharina, quasi ista contumeliæ verberè, excanduit. dixit tamen, sic habe, me ad Inferos damnatam esse vltimis flãmibus, quod cũ minutis de rebus apud sacerdotem confiterer, vt de multiloquio, de facilitate ad iram, & de leuiculis alijs huiusmodi rebus, de grauioribus tacerem vulneribus animi, vt de impura consuetudine adolescentium. verecundia quippe abstulerat mentem: vt quod turpe non arbitrabar factum, existimarem dictum turpe esse. hæc non sponte tibi, sed iussa aperio, vt alijs cautiores fiant meo exemplo. Ea cum diceret, quia iam suprema tempestas erat, audita est salutatio Angelica, quæ claudit diem: et concedente in angulum Catharina, puer discedere alteram inuisit, & qua hæc uisa et audita narratur. Placuit enim
Deo

Deo horribili hoc exemplo testari veram esse,
quam ex Ecclesiasticis fontibus, ad Itatino-
rum agros primus Samanegus inducebat de
penitentia sacramento doctrinam. More
etiã suo inuigilat inimicus serendis zizanijs:
sed satis non oberit, quamdiu agricola, fessos
licet oculos, non furabitur labori. Inter qua-
dringentos vndetriginta, quos supra memo-
rauimus a Patre Samanego adiunctos Chri-
sto, mulier aiebat didicisse se cum alijs mul-
tis carmen, docente aliquo, cuius cum audi-
rent vocem, non viderent formam. carminis
summa hæc erat. Misit pater in terras vnige-
nam Christum, eumque audiri ab omnibus &
adorari voluit: misit & Mariam Virginem, e-
qua Christus ipse nasceretur. Exodium canti-
ci erat. Hæc canit Spiritus Sanctus. Iubeban-
tur porro, qui docebantur cantionem, etiam
alia multa: quæ cur æstimentur a diabolo
fuisse, illud causæ est, quod interijciebantur
quædam impie dicta. quale illud est: vt viri
relictis legitimis nuptijs, ad alias quascum-
que adhærescerent. Notæ sunt artes draconis
callidi. fidem in paruis sibi præstruit, vt cum
sit operæ pretium, magna mercede fallat. Et
fit cicuta venenum potentius, cum vino mi-
scetur.